

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської філології і фіно-угорської філології

КУРСОВА РОБОТА
з зіставного мовознавства

на тему: Непрямі мовленнєві акти в сучасних англomовному і
україномовному дискурсах

Студентки 3 курсу групи Па 03-20
Напряму підготовки «філологія»
Спеціальності мова і переклад (англійська)
Скрипниченко А.С
Керівник:
Березенко В.М., кандидат філологічних наук, доцент

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ЄКТС

м. Київ – 2023

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
Department of Germanic and Finno-Ugric Philology

COURSE PAPER

Indirect speech acts in Modern English and Ukrainian discourses, their
meaning and use

SKRYPNYCHENKO ANASTASIA
Group PA 03-20
Germanic Philology and Translation Faculty

Research Adviser
Assoc. Prof. VICTORIYA BEREZENKO
PhD (Linguistics)

Kyiv 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ НЕПРЯМИХ МОВЛЕННЄВИХ АКТІВ.....	
1.1. Визначення поняття "непрямі мовленнєві акти".....	6
1.2 Функції непрямих мовленнєвих актів.....	8
1.3. Види непрямих мовленнєвих актів.....	10
1.4. Лінгвістичні аспекти непрямих мовленнєвих актів.....	11
1.5. Особливості використання непрямих мовленнєвих актів в сучасних англомовних дискурсах.....	12
Висновки до Розділу 1.....	13
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ НЕПРЯМИХ МОВЛЕННЄВИХ АКТІВ.....	
2.1. Непрямі мовленнєві акти в англомовних текстах.....	14
2.2. Непрямі мовленнєві акти в україномовних текстах.....	15
2.3. Аналіз використання непрямих мовленнєвих актів у спілкуванні між батьками та дітьми	16
2.4 Аналіз прикладів непрямих мовленнєвих актів в англомовній рекламі....	17
2.5. Непрямі мовленнєві акти в україномовній рекламі.....	19
2.6. Відмінності в використанні непрямих мовленнєвих актів в різних типах дискурсу.....	18
2.7. Загальна характеристика непрямих мовленнєвих актів в сучасних англомовних та україномовних дискурсах.....	21
2.8. Вплив непрямих мовленнєвих актів на сприйняття мовного тексту.....	22
2.9. Вплив непрямих мовленнєвих актів на слухача.....	23
Висновки до Розділу 2.....	24
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	25

РЕЗЮМЕ	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.	27
СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ.....	28

ВСТУП

Лінгвістика - це наука, що вивчає мову, її структуру, значення та використання у спілкуванні. Сучасний розвиток лінгвістики можна простежити з 19 століття, коли вчені почали аналізувати та класифікувати різні мови. З часом лінгвістика розвинулася до широкого спектру підгалузей, кожна з яких має свій власний спеціалізований фокус і методи. (Crystal, D. (2016))

Актуальність теми роботи. Непрямі мовленнєві акти є дуже актуальними у сучасному світі, оскільки комунікація відбувається не тільки усно, але й у письмовій формі. Використання непрямих мовленнєвих актів є складним засобом вираження смислу та застосовується в різних сферах людської діяльності, наприклад політика, реклама, соціальні мережі та інші форми спілкування між людьми. Аналіз непрямих мовленнєвих актів дозволить краще зрозуміти комунікації між мовними спільнотами та розвинути вміння та навички правильного використання непрямих мовленнєвих актів у різних сферах роботи або навчання. Дане дослідження буде спрямоване на аналіз різних видів непрямого мовлення, його особливостей та використання в різних сферах діяльності людей.

Об'єктом дослідження даної теми є непрямі мовленнєві акти в сучасних в сучасних англomовному і українomовному дискурсах.

Предметом дослідження є вживання непрямих мовленнєвих актів у мовленні та їх особливості вживання в сучасних в сучасних англomовному і українomовному дискурсах.

Мета даної курсової роботи полягає у дослідженні непрямих мовленнєвих актів в сучасних англomовному і українomовному дискурсах, встановленні їх лінгвістичних властивостей та їх впливу на мовленнєву поведінку комунікантів. У процесі роботи над курсовою проаналізовано художню літературу, журналістику та рекламу з метою виявлення рис непрямих мовленнєвих актів в цих жанрах.

Завдання курсової роботи:

1. Розглянути поняття непрямих мовленнєвих актів та їх види.
2. Дослідити лінгвістичні аспекти вживання непрямих мовленнєвих актів в англомовному та україномовному дискурсах.
3. Вивчити психологічні аспекти сприйняття та використання непрямих мовленнєвих актів.
4. Зробити аналіз особливостей вживання непрямих мовленнєвих актів в сучасних англомовних дискурсах.
5. Зробити аналіз особливостей вживання непрямих мовленнєвих актів в сучасних україномовних дискурсах.
6. Дати висновки щодо впливу непрямих мовленнєвих актів на сприйняття мовного тексту.

Структура курсової роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків та списку використаних джерел. У першому розділі визначено поняття "непрямі мовленнєві акти", їх види та особливості використання в сучасних англомовних дискурсах. У другому розділі проведено аналіз використання непрямих мовленнєвих актів в англомовних та україномовних художніх текстах, соціальних мережах, рекламі й розглянуто вплив непрямих мовленнєвих актів на сприйняття комунікантами.

РОЗДІЛ 1. ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ НЕПРЯМИХ МОВЛЕННЄВИХ АКТИВ\

1.1 Поняття "непрямі мовленнєві акти"

Поняття "непрямі мовленнєві акти" було введено британським філософом та лінгвістом Г. П. Грайсом (H. P. Grice.1975). Він визначив непрямі мовленнєві акти як випадки вживання мови, коли мовник здійснює більше, ніж просто передачу інформації, і коли реальний зміст висловлювання не співпадає з його буквальним значенням. Це поняття вивчають різні автори в лінгвістиці, і кожен з них може давати своє визначення. Наприклад, Джон Серл у своїй роботі "Мовленнєві акти" ділить мовленнєві акти на прямі та непрямі, причому непрямі можуть бути прихованими (наприклад, вираз "чудово" може означати, що автор не згоден з чимось) або відкритими (наприклад, вираз "Я не погоджуюсь"). Джон Серл класифікував мовленнєві акти на прямі та непрямі. Прямі мовленнєві акти включають в себе просте висловлювання думки чи запитання, підтвердження, заперечення, накази, благання та інше. Непрямі мовленнєві акти передають більш складну ситуацію комунікації, в якій мовець повідомляє про свої наміри шляхом висловлення іншого тексту. До непрямих мовленнєвих актів входять питальні, пропозиції й наближення, запити й прохання тощо.

Питальні:

"*Хто ти?*" - запитала Аліса. (Пригоди Аліси в Країні Чудес, Льюїс Керролл)

"*Що ти тут робиш?*" - запитала Герміона. (Гаррі Поттер і філософський камінь Джоан Роулінг)

Пропозиції:

"*Можливо, ми могли б спробувати інший підхід*", - запропонував доктор Ватсон. (Пригоди Шерлока Холмса Артура Конан Дойля)

"*Гаррі, ти не міг би мені підказати, як потрапити до забороненої секції бібліотеки?*" - запитує Герміона у "Гаррі Поттер і таємна

кімната".-прохання

Це дозволяє передати більше, ніж просто інформацію, а ще і ставлення відправника до ситуації або співрозмовника. Ці висловлювання використовуються в різних сферах життя, наприклад, у бізнесі, політиці, мас-медіа тощо. У політиці вони можуть використовуватися для зменшення напруженості між державами або партіями та збереження дипломатичних відносин, а у мас-медіа непрямі мовленнєві акти допомагають передати інформацію з певною емоцією, щоб це впливало на думки читачів або глядачів. Також вони містять в собі елементи ввічливості та дипломатичності, що допомагає зберегти хороші відносини між співрозмовниками та ефективно комунікувати. Розуміння та вміння вживання непрямих мовленнєвих актів допомагає підвищити ефективність комунікації та запобігти недорозумінням в спілкуванні з представниками інших культур. Для огляду підходів до непрямих мовленнєвих актів, можна розглянути одну з декількох теорій.

Теорія Грейса.

Ця теорія базується на розрізненні між прямим та непрямим мовленням. Так, наприклад, у висловлюванні "Я знаю, де знаходиться ресторан" пряме мовлення відображає точний факт, тоді як у висловлюванні "Може, ми підемо в ресторан? Я знаю, де він знаходиться" повідомлення про місцезнаходження ресторану передається непрямим мовленням.

1.2 Функції непрямих мовленневих актів

Джон Серл є одним з провідних теоретиків у галузі непрямих мовленневих актів. Він казав, що непрямі мовленнєві акти можуть мати багато різних функцій: вони можуть виражати ввічливість або виражати сумнів, іронію "Мені подобається людина, яка відверто заявляє, що вона знає, що нічого не знає, а не ті, які не знають нічого, але притворюються, що знають все.", критику "У кого є більш ніж один ідеал, той не має ідеалів." або образу. Вони можуть також використовуватися для вираження побажань, прохань або наказів, інструкцій, заперечень і заперечення від заперечення. Вони можуть бути використані для відкриття діалогу, для звернення до слухача, для вираження погодження або незгоди з іншими. (Searle, 1969, p. 22).

Наприклад :

Ввічливість-*"Якщо вам не забагато зусиль, пані, - сказав Холмс, - ви ё, намагається отримати відповідь на важливе питання від Мері Морстен, але робить це ввічливо, не давлючи на неї. Ввічливість використовується для зменшення напруги у комунікації та збереження гармонії між співрозмовниками. Холмс у своїй фразі використовує ввічливе звернення "пані" та виражається так, щоб не виглядати нав'язливим чи наглядним у своєму запитанні.*

Іронія-*"Мені подобається людина, яка відверто заявляє, що вона знає, що нічого не знає, а не ті, які не знають нічого, але притворюються, що знають все."* - це іронічний вислів, оскільки людина, яка заявляє, що нічого не знає, насправді щось знає, але при цьому вона робиться вразливою. З іншого боку, людина, яка притворюється, що знає все, насправді нічого не знає, але її поза викликає насмішку.

Критика-*"У кого є більш ніж один ідеал, той не має ідеалів."* Ця фраза вказує на те, що якщо людина має занадто багато ідеалів, то вона не може

зосередитися на одному конкретному ідеалі і діяти відповідно до нього.

Образ-*"Кожен день з тобою - це мука, але я готовий її терпіти"*- це приклад образливого висловлювання з роману "Анна Кареніна" Лева Толстого. Ця фраза відображає відчуття героя, який зіткнувся з труднощами у своїй особистій життєвій ситуації.

1.3 Види непрямих мовленнєвих актів

Є кілька способів говорити непрямом, а за допомогою певних мовних засобів.

Наприклад: непряме прохання - "Я був би дуже вдячний, якщо ви могли б допомогти мені в цьому дослідженні. Я маю на увазі, що, якщо ви знайдете щось цікаве, ви зможете розповісти мені про це".

Це непряме прохання, тому що Професор не просить їх прямо допомогти йому, а звертається до їх бажання досліджувати і дізнаватися нове.

Непрямі запити – "Чи могли б ви, будь ласка, показати мені, де знаходиться звір, якого я шукаю? Запит маленького принца був непрямим, оскільки він не запитував прямо, де знаходиться звір, а звернувся до лисеня з проханням показати йому його місцезнаходження.

Непрямі накази – "Не забувайте, що це заборонено. Вам слід бути обережними та не робити жодних шкідливих дій". Це речення містить непрямий наказ "не робити жодних шкідливих дій", що включає в собі заборону лізти за шафу.

Непрямі пропозиції - "Не обурюйтеся, Гаррі, але я знаю, що вам було знадоблено доступ до забороненого лісу. І я думаю, що ми могли б знайти багато цікавого, якби ми розділили свої знання. Ви знаєте, що я працюю на викладацьку посаду в Хогвартсі, і я дуже захоплююсь магією створінь. Якщо ви згодні показати мені, що ви дійсно багато знаєте про це, я можу поділитися з вами своїми знаннями про дещо ще." Ця пропозиція виглядає не дуже явною, адже професор Квірелл не пропонує безпосередньо обмінятися знаннями, а замість цього використовує більш загальну формулювання, яке може бути сприйнято як запрошення до співпраці або пропозиція.

Загалом, непрямі мовленнєві акти можуть використовуватися різними способами для непрямі передачі різних повідомлень без їхнього прямого

висловлювання. Вони можуть допомогти уникнути конфлікту і зберегти соціальну гармонію, а також додати глибини і сенсу спілкуванню.

1.4 Лінгвістичні аспекти непрямих мовленнєвих актів.

Лінгвістичні аспекти непрямих мовленнєвих актів включають в себе використання граматичних, лексичних та синтаксичних засобів для передачі інформації. Непрямі мовленнєві акти можуть використовувати такі засоби, як модальні дієслова, займенники, прикметники, дієприкметники, інфінітиви та інші. Наприклад, модальні дієслова можуть використовуватись для передачі побажань, прохань. Наприклад, *"Можливо, ви могли б мені допомогти?"* передає прохання, тоді як *"Я хотів би, щоб ви мені допомогли"* передає бажання. Займенники та прикметники можуть використовуватись для створення неоднозначності в комунікації. Наприклад, *"Той чоловік"* може вказувати на конкретну людину, тоді як *"Якийсь чоловік"* може вказувати на будь-яку людину. Дієприкметники можуть використовуватись для створення висловлювань, які не мають чіткого показу. Наприклад, *"Мені було б приємно, якщо ви прийдете"* може мати різні інтерпретації, залежно від контексту. (Clark, H. H. (1996))

Побажання: *"Можливо, ти міг би мені допомогти?"* - використано модальне дієслово "могти" для передачі побажання.

Прохання: *"Чи не міг би ти мені позичити трохи грошей?"* - використано "чи не" для зменшення безпосереднього тиску на адресата.

Попередження: *"Якщо ти не виконаєш це завдання, можливо, ти не зможеш отримати підвищення зарплати"* - використано модальне дієслово "можливо" для передачі попередження.

1.5. Особливості вживання непрямих мовленнєвих актів в сучасних англомовних та україномовних дискурсах.

В англомовних та україномовних дискурсах використання непрямих мовленнєвих актів залежить від культурних та соціальних особливостей кожної мовної спільноти. У сучасному англомовному світі непряме мовлення є частішим, оскільки він відображає високий рівень культурної толерантності та взаєморозуміння. (Brown & Levinson, 1978) Україномовні дискурси на відміну від англомовних мають тенденцію до прямого вираження думок через традиційні цінності українського соціуму. Тому обидві мовні спільноти можуть використовувати непрямі мовленнєві акти для підкреслення ввічливості, щоб уникати грубості та образ. Розуміння цих особливостей допоможе успішно спілкуватись представниками різних культур. У сучасній англійській літературі непрямі мовленнєві акти часто використовуються для створення гумору чи іронії. Наприклад, у п'єсі Оскара Уайльда "Як важливо бути серйозним" леді Брекнелл використовує непряму мову, щоб передати своє несхвалення поведінки головного героя: "Втратити одного з батьків, містере Вортінг, можна розцінювати як нещастя; втратити обох виглядає як недбалість". У цьому прикладі висловлювання леді Брекнелл виглядає як безневинне спостереження, але насправді є критичним коментарем до недбалої поведінки протагоніста. А в українській літературі пряма мова є більш поширеною для вираження думок та емоцій. Однак непрямі мовні акти також використовуються для передачі ввічливості та поваги. Наприклад, у вірші Тараса Шевченка "Заповіт" поет використовує непряму мову, щоб висловити свої побажання щодо свого похорону: "Як умру, то поховайте мене, браття, на Вкраїні нашій, на могилі прегарній, а на могилі посадить дерево, заспівайте пісень про Україну". У цьому прикладі поет використовує

непрямі мовні акти, щоб висловити свою глибоку любов і повагу до України.

Отже, використання непрямих мовленнєвих актів у сучасному англійському та українському дискурсах відбувається під впливом культурних та соціальних факторів.

Висновки до Розділу 1

З цього можна зробити висновок, що непрямі мовленнєві акти є важливим елементом комунікативної поведінки в різних сферах життя, включаючи рекламу та соціальні мережі. Вони дозволяють говорити про щось безпосередньо не називаючи це словами, але за допомогою певних елементів мови, які допомагають передати інформацію зі значенням, яке змінює прямий зміст слова.

Також, використання непрямих мовленнєвих актів може сильно варіюватися залежно від культурних і соціальних факторів. У сучасному англійському дискурсі переважають непрямі мовленнєві акти, що відображає більший акцент на культурній толерантності та взаєморозумінні. З іншого боку, український дискурс тяжіє до прямого вираження думок, що зумовлено традиційними культурними цінностями. Однак обидві мовні спільноти можуть використовувати непрямі мовленнєві акти з метою ввічливості та уникнення грубості чи образи.

Приклади з літератури підкреслюють різноманітність і складність непрямих мовленнєвих актів, а також їхній потенціал для передачі нюансованих значень та емоцій. Важливо розуміти і вміти розпізнавати використання непрямих мовленнєвих актів у спілкуванні, щоб ефективно орієнтуватися в різних культурних контекстах і ситуаціях.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ НЕПРЯМИХ МОВЛЕННЄВИХ АКТІВ

2.1 Аналіз вживання непрямих мовленнєвих актів в англомовних художніх творах.

Непрямі мовленнєві акти можуть бути виражені різними мовними засобами, такими як модальні дієслова, заперечення та інші.

Наприклад:

"Can I have a look at Uranus too, Lavender?" У цьому прикладі Рон використовує непрямий запит, запитуючи, чи можна йому "теж подивитися на Уран", маючи на увазі, що Лаванда вже подивилася на нього. Це ввічливий спосіб попросити про щось, а не прямий запит.

"But why me, Dumbledore? I don't want this!" У цьому прикладі Гаррі використовує непрямую відмову, запитуючи, чому саме його обрали для виконання завдання, і висловлюючи, що він не хоче його виконувати. Він не каже прямо "ні", а висловлює своє небажання братися за це завдання.

"I was just wondering if you put me in the right house." Герміона використовує непряме запитання, щоб висловити свою невпевненість у тому, що вона потрапила до Грифіндору. Вона не просить прямо, щоб її відсортували в інший факультет, а скоріше сумнівається, чи правильно її відсортували.

Загалом, книги та фільми про Гаррі Поттера містять багато прикладів непрямих мовленнєвих актів, які використовуються для передачі ввічливості, сумніву, скарги, відмови та невпевненості. Ці приклади демонструють важливість розуміння непрямих мовленнєвих актів як в усному, так і в письмовому спілкуванні.

2.2. Аналіз вживання непрямих мовленнєвих актів в україномовних художніх творах.

Використання непрямих мовленнєвих актів в україномовній художній літературі є поширеним явищем, оскільки дозволяє авторам передавати складні смисли та емоції за допомогою тонких мовних натяків. Українська література має довгу історію, в ході якої письменники використовували різні стилі та прийоми для вираження своїх думок. Наприклад, у романі Івана Франка "Захар Беркут" зустрічається декілька випадків непрямого мовленнєвого акту, але вони є винятками. У одному з таких випадків, коли Беркут розмовляє з батьком про свою кохану Мирославу, можна побачити використання непрямого мовлення: "Він розповів про свою любов, неначе дуже боячись, щоб тільки його батько не знав, що він має такі почуття". У цьому відрізку можна побачити також, що Беркут не говорить безпосередньо про свою любов, а замість цього використовує вираз "має такі почуття", що є непрямим мовленнєвим актом. Також у романі можна знайти ще один випадок непрямого мовлення, коли батько головного героя Стефана використовує його, щоб сказати про свої страхи щодо надмірної відваги та впертості свого сина: "За цими звичаями нашого народу, діду, чоловіки дужі, боюсь, що Стефан, мій син, може стати небезпечним для суспільства." Цей приклад показує, як українці використовують непряме мовлення для вираження ввічливості, оскільки пряме мовлення може бути сприйняте як грубе.

Отже, використання непрямих мовленнєвих актів в україномовній художній літературі відображає культурні норми та цінності українського суспільства, де прямота часто сприймаються як неввічливість або образливість. Також автори здатні передати складні емоції та ідеї, зберігаючи при цьому почуття ввічливості та поваги.

2.3 Аналіз використання непрямих мовленнєвих актів у спілкуванні між батьками та дітьми

Батьки часто використовують непрямі мовленнєві акти, щоб донести свої думки та почуття до дітей, водночас намагаючись зберегти певний рівень авторитету та поваги. Батьки можуть використовувати непрямі мовленнєві акти, щоб давати поради або настанови своїм дітям, не здаючись при цьому надто нав'язливими чи контролюючими.

В англійському дискурсі батьки часто використовують непрямі мовленнєві акти у спілкуванні з дітьми, щоб більш тонко та ввічливо передати свій намір. Наприклад, батьки можуть сказати: "It's getting late, don't you think it's time for bed?" (Стає пізно, чи не думаєш, що вже час лягти спати?) Це кажуть коли хочуть сказати дитині, щоб вона пішла спати, але не кажучи про це прямо.

В українськомовному дискурсі теж дуже поширені ввічливі звернення.

Наприклад, батьки можуть сказати: "А не хочеться тобі вже лягти спати?" замість прямого запитання "Чому ти ще не лягаєш спати?". Це дозволяє батькам виражати свої питання більш тонко та ввічливо, тим самим зберігаючи гарні відносини з дитиною.

Отже, непрямі мовленнєві акти відіграють важливу роль у спілкуванні між батьками та дітьми як в англійському, так і в українському дискурсі. Вони дозволяють батькам передавати свої наміри, настанови, поради, несхвалення та прихильність у більш тонкий та ввічливий спосіб, зберігаючи при цьому добрі стосунки з дитиною та уникаючи конфліктів чи непорозумінь.

2.4 Аналіз прикладів непрямих мовленнєвих актів в англомовній рекламі.

Непрямі мовленнєві акти широко використовуються в сучасному англійському дискурсі, звичайно і в рекламі. Одним із прикладів непрямого мовленнєвого акту в рекламі є використання риторичних запитань. Наприклад, компанія, яка продає засоби для схуднення, може запитати у телеглядачів : "Are you tired of feeling sluggish and overweight?" Це питання не питає прямої відповіді, а легенько натякає на те, що продукти цієї компанії можуть допомогти покупцю подолати його або її проблеми.

Також в рекламі дуже поширені іронія та сарказм. Наприклад, компанія, яка продає розкішні бізнес автомобілі може використовувати слоган "Because you deserve to arrive in style" і таким іронічним способом компанія каже, що автомобіль дуже дорогий.

Крім того, компанії часто використовують непрямі мовні акти, щоб створити відчуття терміновості або дефіциту. Наприклад, у рекламі пропозиції з обмеженим терміном дії можуть використовуватися такі формулювання, як "Act now, before it's too late!" або "Only a few left in stock, get yours before they're gone!" Ці заклики прямо не закликають глядача купити товар, але вони створюють відчуття терміновості та дефіциту, що підвищує ймовірність того, що глядач зробить цю покупку.

Загалом, непрямі мовні акти є дуже потужним інструментом у рекламі, оскільки вони дозволяють компаніям давати повідомлення у більш тонкий і переконливий спосіб. Використовуючи риторичні запитання, іронію, сарказм та створюючи відчуття терміновості чи дефіциту, компанії можуть впливати на поведінку та мозок споживачів та ефективніше продавати свої товари.

2.5. Аналіз прикладів непрямих мовленнєвих актів в україномовній рекламі.

Непрямі мовленнєві акти є дуже поширеними в україномовній рекламі, тому знайти речення з непрямыми мовленнєвими актами дуже просто. Наприклад, реклама смартфона зі словами *"Зі свіжими ідеями вже складніше. До нас прийшла пора інновацій-пора зробити новий крок до успіху!"*-в цьому висловлюванні вжита пряме мовлення, але друге речення все змінює і отримуємо непрямий мовленнєвий акт заклик до дій. Також реклама якоїсь косметики [*"Твоя краса - твій стиль!"*]цей непрямий мовленнєвий акт показує, що у людини є бажання виглядати добре і це впливає на її самооцінку.

Ще одним прикладом непрямого мовленнєвого акту в українській рекламі є використання риторичних запитань, які зазвичай використовуються для того, щоб переконати потенційних клієнтів придбати саме цей товар. Наприклад, компанія, що продає нову лінію засобів для догляду за шкірою, може поставити запитання: *"Хочете мати сяючу шкіру?"*. Це питання використовується для непрямого натяку на те, що рекламований продукт допоможе споживачеві досягти бажаного результату.

Крім того, україномовна реклама використовує гумор та іронію для залучення клієнтів. Наприклад, у рекламі популярного снеку торгової марки Flint може використовуватися слоган *"Б'юся об заклад, що не з'їси одну!"*. Ця фраза використовує іронію, щоб припустити, що снєк настільки смачний, що важко втриматися від того, щоб з'їсти більше одного, тим самим опосередковано переконуючи покупця придбати більше продукту.

Загалом, використання непрямих мовленнєвих актів в україномовній

рекламі слугує для того, щоб переконати потенційних клієнтів у тонкий і непрямий спосіб, без зайвої настирливості чи прямолінійності. Це дозволяє рекламодавцям ефективно донести своє повідомлення, зберігаючи при цьому позитивний імідж і стосунки зі своєю аудиторією.

2.6. Відмінності в використанні непрямих мовленнєвих актів.

У різних культурах можуть існувати різні способи використання непрямих мовленнєвих актів. Кожна мовна культура має власні норми та правила, які показують, коли та як користуватися цим видом мовлення. Наприклад, в англомовній культурі непряме мовлення може використовуватися для вираження ввічливості та уникнення конфліктів. Україномовна культура також має свої особливості використання непрямого мовлення, наприклад, можна вживати його для вираження скромності та ввічливості.

Ще одна відмінність полягає у типах непрямих мовленнєвих актів. В англійській мові непрямі мовленнєві акти часто використовуються для вираження ввічливості, наприклад, для більш ввічливого прохання. Наприклад, "Could you please pass me the salt?". В українській мові непрямі мовленнєві акти часто використовуються для вираження скромності та покірності, наприклад, применшення своїх досягнень або здібностей. Наприклад, замість того, щоб сказати "Я зробив цей проект" (I made this project), можна сказати "Цей проект було зроблено" (This project was made).

Отже, кожна мовна культура має свої власні норми та правила використання непрямого мовлення, вони залежать від її історії, традицій та цінностей. Знання цих особливостей може бути корисним для ефективного спілкування з людьми з різних культур. Вживання непрямих мовленнєвих актів може відрізнятися в англомовних та україномовних дискурсах через культурні відмінності. Одна з основних відмінностей полягає в тому, які

непрямі мовленнєві акти є загальноприйнятими в кожній культурі. Наприклад, в англомовному світі можна вживати більше непрямих мовленнєвих актів, які звучать більш прямо в українській культурі. Так, українці можуть бути більш прямолінійними та вживати менше евфемізмів у своєму мовленні. Крім того, в англомовному дискурсі частіше вживаються непрямі мовленнєві акти, що передають привітність та ввічливість. Наприклад, "Could you possibly pass the salt?" (Можливо, ви могли б мені передати сіль?) замість "Pass the salt" (Передай мені сіль). Українці також вживають непрямі мовленнєві акти для вираження ввічливості, але можуть використовувати інші формулювання. Крім того, використання непрямих мовленнєвих актів може відрізнятися в залежності від ситуації та контексту. Наприклад, в українській культурі можуть вживатися більше прямих мовленнєвих актів у неформальному спілкуванні, а непрямі мовленнєві акти можуть вживатися більше в офіційних ситуаціях.

Крім того, використання непрямих мовленнєвих актів в англійському та українському дискурсах може також залежати від рівня володіння мовою. Люди, які не є носіями мови, можуть більше покладатися на непрямі мовленнєві акти, щоб уникнути потенційних непорозумінь та помилок у спілкуванні.

Загалом, розуміння використання непрямих мовленнєвих актів є важливим для ефективної комунікації як в англійському, так і в українському контекстах.

2.7. Загальна характеристика непрямих мовленнєвих актів в сучасних англомовних та україномовних дискурсах.

Непрямі мовленнєві акти є невід'ємною частиною мовної взаємодії в сучасних англомовних та україномовних дискурсах. (Попович, 2013) Вони мають ключове значення в спілкуванні між людьми, бізнесі, політиці та соціальних мережах. У сучасних англомовних дискурсах непрямі мовленнєві акти широко використовуються для уникнення конфліктів або висловлення критики або відмови, а також для підтвердження власної позиції в спілкуванні з іншими людьми. У сфері бізнес-комунікації непрямі мовленнєві акти допомагають зменшити напруження та забезпечити плідну співпрацю. В україномовних дискурсах також спостерігається все більше використання непрямих мовленнєвих актів, які допомагають висловити побажання та потреби або зробити прохання про допомогу, домовитися про зустріч. Також, в сучасних англомовних та україномовних дискурсах непрямі мовленнєві акти допомагають створювати більш ввічливу та ділову атмосферу, особливо в офіційних документах, електронних листах та повідомленнях. (Бацевич, 2003) Вони дозволяють підтримувати соціальну гармонію з колегами та роботодавцем, забезпечуючи більш вишуканий та діловий тон спілкування.

Отже, використання непрямих мовленнєвих актів має дуже важливе значення для будь-якого дискурсу, тому що це може допомогти уникнути конфліктів, забезпечити плідну співпрацю та зміцнити взаємини між людьми.

2.8.Вплив непрямих мовленнєвих актів на сприйняття мовного тексту.

Непряме мовлення може впливати на сприйняття тексту по-різному. З одного боку, це може здатися складнішим, оскільки потребує більше уваги до контексту. З іншого боку, воно може додати більше сенсу і глибини в текст, тому це дозволяє передати більше інформації про наміри, переконання та почуття. Наприклад, непряме мовлення може допомогти уникнути конфлікту або виразити сарказм. Воно також може зробити мову більш ввічливою та забезпечити дистанцію між співрозмовниками.

Непряме мовлення може бути цікавішим та змістовнішим, але для його розуміння потрібно мати достатній рівень мовних знань та увагу до контексту.

Також важливо брати до уваги культурні та соціальні відмінності при сприйнятті непрямого мовлення в різних країнах. Різні культури можуть мати різні стандарти ввічливості та дипломатичності, а тому те, що вважається прийнятним в одній культурі, може бути не дуже прийнятним в іншій.

Також звичайно і різні соціальні групи суспільства можуть мати свої неписані правила щодо вживання непрямих мовленнєвих актів, тому варто бути обережним.

Крім того, ефективність непрямих мовленнєвих актів залежить від умінь мовця чи автора підібрати правильні слова і тон для конкретної ситуації. Для цього необхідно добре розуміти соціальний контекст, цілі комунікації та очікування аудиторії. Таким чином, вплив непрямих

мовленнєвих актів на розуміння тексту може варіюватися залежно від багатьох факторів, включаючи мову та культуру аудиторії, рівень володіння мовою та контекст, в якому представлений текст.

2.9. Вплив непрямих мовленнєвих актів на слухача.

Непрямі мовленнєві акти можуть мати значний вплив на слухача, оскільки вони вимагають від слухача зробити висновок про передбачуване значення слів мовця. Згідно з теорією мовленнєвих актів, мова використовується не лише для передачі інформації, але й для виконання дій. Натомість мовець покладається на слухача, щоб той зробив висновок про заплановану дію на основі контексту і тону мовця.

Наприклад, наступне речення: "Ви не могли б відчинити вікно?" Значення цього речення це питання, але за задумом воно є проханням. Мовець просить слухача відчинити вікно, але робить це опосередковано, формулюючи прохання як питання.

Слухач може не відразу розпізнати запит і замість цього відповісти простим "так" або "ні" на запитання. Це може призвести до непорозуміння і плутанини між мовцем і слухачем.

Висновки до Розділу 2

Принцип теорії Грайса стверджує, що мовці та слухачі працюють разом над створенням сенсу в розмові, і що мовці повинні робити свій внесок максимально інформативним, правдивим, доречним і зрозумілим.

Аналіз вживання непрямих мовленнєвих актів в англійській мові показав, що англійська мова має багаті можливості для вираження непрямого мовлення, допомагає уникнути конфліктів та забезпечити ввічливе спілкування.

Вживання непрямих мовленнєвих актів є загальноприйнятим у більшості ситуацій, і вони включають у себе вживання модальних дієслів, фразових дієслів, конструкцій з "if" та "would", інверсій та інших мовних засобів. Аналіз вживання непрямих мовленнєвих актів в українській мові показав, що українська мова також має можливості для вираження непрямого мовлення, але вона зазвичай використовує менше формулювань та конструкцій, що виражають непряме мовлення.

Українська мова частіше використовує прямі формулювання, що може вважатися більш прямим і безпосереднім способом спілкування.

Порівняння вживання непрямих мовленнєвих актів в англійській та українській мові показало, що культурні та лінгвістичні відмінності можуть впливати на вибір тих чи інших формулювань та конструкцій для вираження непрямого мовлення. Використання непрямих мовленнєвих актів

є важливим аспектом комунікації в будь-якій культурі, оскільки вони допомагають уникнути конфліктів та забезпечити ввічливе спілкування. Загалом, ця теорія підкреслює важливість непрямих мовленнєвих актів для ефективної комунікації, а також роль контексту і культурних норм у формуванні їхнього вживання.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Непрямі мовленнєві акти є спільною рисою сучасного англійського та українського дискурсів. Вони виникають, коли мовець має намір передати значення, яке відрізняється від буквального значення використаних слів. Також непрямі мовленнєві акти можуть використовуватися для передачі ввічливості, сарказму, іронії чи гумору. В англійській та українській мовах існують специфічні мовні засоби, які мовці використовують для передачі значення непрямого мовленнєвого акту, такі як інтонація, наголос і тон голосу.

Використання непрямих мовленнєвих актів може походити залежно від культурних і соціальних факторів. Наприклад, у деяких культурах високо цінується прямота і ясність, тоді як в інших - дипломатичність.

Вивчення непрямих мовленнєвих актів може дати цінну інформацію про те, як мова використовується для передачі сенсу та узгодження соціальних відносин. Лінгвістичні дослідження в цій галузі можуть також сприяти розробці матеріалів для викладання та вивчення мови, а також стратегій міжкультурної комунікації.

В англійській, і в українській мовах використання непрямих мовленнєвих актів є важливим аспектом ефективної комунікації. Розуміння того, як використовувати непрямі мовленнєві акти, може допомогти мовцям будувати міцніші стосунки, ефективніше самовиражатися та уникати непорозумінь. Отже, важливо продовжувати досліджувати та аналізувати використання

непрямих мовленнєвих актів в обох мовах для покращення викладання мов та стратегій міжкультурної комунікації.

РЕЗЮМЕ

The course paper "Indirect Speech Acts in Modern English and Ukrainian Discourse" is devoted to the analysis of the ways of expressing indirect speech acts in English and Ukrainian language cultures. The work consists of an introduction, two chapters, general conclusions, a list of references and a list of illustrative sources.

The first chapter "Fundamental principles of studying indirect speech acts" is theoretical. It discusses the main provisions of pragmatics and speech act theory, reveals the concept of indirect speech acts and their main features.

The second chapter "Analysis of the use of indirect speech acts in modern English and Ukrainian" is a practical study. It presents an analysis of the peculiarities of the use of indirect speech acts in English and Ukrainian on the basis of illustrative material selected from modern English and Ukrainian texts. The comparative analysis of the use of indirect speech acts in both languages is carried out.

Key words: theory of speech acts, indirect speech acts, means of expression, pragmatic features, cultural peculiarities.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Попович, О. С. (2013). Особливості вживання непрямих мовленнєвих актів у політичному дискурсі англійської та української мов. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна», 57, 15-17.
2. Searle, J. R. (1969). *Speech acts: An essay in the philosophy of language*. Cambridge University Press. (стор.22)
3. Бацевич Ф. С. Нариси з комунікативної лінгвістики. Л., 2003 (стор. 106-110)
4. Brown, P., & Levinson, S. C. (1978). *Politeness: Some universals in language usage* (стор. 200-205). Cambridge University Press.
5. Clark, H. H. (1996). *Using Language*. Cambridge University Press. (стор. 206-208)

ІНТЕРНЕТ ДЖЕРЕЛА

1. https://www.researchgate.net/publication/226169205_Indirect_Speech_Acts
2. <https://studfile.net/preview/5263603/page:3/>
3. <https://studfile.net/preview/3577794/page:5/>

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Франко, І. (1960). Захар Беркут. Київ: Дніпро. (131 с.)
2. "Harry Potter and the Order of Phoenix" авторки Дж. К. Роулінг. (215 с.)
3. Клайв Стейплз Льюїс. (2005) Хроніки Нарнії. Повна історія чарівного світу (21 с.)
4. Шевченко, Т. (1845). Заповіт. [Кобзар]. [Київ]: [Еталон]. (155 с.)

